

MOOC Conceptontwikkeling

Visio organiseerde in april 2018 een interactieve e-learning over conceptontwikkeling. In vier blokken van een week zette Visio de eigen kennis en materialen online in een afgeschermd omgeving. Deelnemers konden eigen documenten, filmpjes, foto's, vlogs, blogs over dit thema uploaden en discussiëren met vakgenoten. De opbrengst? Een schat aan informatie. Hieronder volgt per blok een samenvatting van die opbrengst.

Samenvatting level 1: Concept development in general

Conceptontwikkeling is het verkrijgen van informatie over wat een object is, over zijn eigenschappen, waar het voor gebruikt wordt en waar het zich bevindt in de ruimte. Het gaat hierbij niet alleen om tastbare voorwerpen, maar ook om dieren, abstracte begrippen als "het weer" en over sociale gebruiken. Het is belangrijk om een concept goed te begrijpen omdat we in de loop van de tijd meer complexe concepten bouwen met de basisbegrippen die we hebben geleerd. Het (gedeeltelijk) missen van visuele informatie maakt het lastiger om een concept goed te begrijpen.

- Conceptontwikkeling begint met veel ervaren in verschillende contexten, van concreet naar meer abstract.
- Wanneer je een object niet rechtstreeks kunt ervaren, gebruik je taal om het concept uit te leggen. Omdat visuele feedback er niet is om een verkeerd begrepen concept te corrigeren, zijn communicatie, feedback en informatie van anderen erg belangrijk om een concept op een goede manier uit te leggen.
- Besteed aandacht aan het objectief beschrijven van concepten, beschrijf de kenmerken, niet hoe je deze ervaart of wat jouw mening erover is.
- Vraag tijdens dit leerproces, dat eigenlijk nooit ophoudt, aan het kind hoe hij nu denkt dat het concept in elkaar zit. Check of hij alles goed begrepen heeft.
- Mensen uit het kind-systeem doen er goed aan om het kind overal bij te betrekken, zodat het zoveel mogelijk ervaring opdoet. Pak bijvoorbeeld samen de beker uit de kast, de melk uit de koelkast en schenk samen de beker melk in. Dit geeft een kind veel meer informatie dan wanneer het ineens een glas melk voor zijn neus krijgt.
- Het is belangrijk om de kinderen actief te bevragen op hun kennis van concepten. Vraag waar ze over een concept hebben gehoord/waar ze kennis hebben gemaakt met een concept, zodat je kunt voortbouwen op die ervaring. Het is moeilijk om een eenmaal verkeerd begrepen concept te corrigeren.

Professionals zijn op zoek naar expliciete stappen om concepten uit te leggen en te testen of kinderen deze goed begrijpen. Ook is er vraag naar hoe taal het best gehanteerd kan worden bij het uitleggen van concepten.

Uitleggen en samenwerken

Het uitwisselen van kennis over conceptontwikkeling met ouders en andere mensen uit het kind-systeem is belangrijk, omdat zij veel tijd besteden aan het uitleggen van concepten aan het kind. Laat hen geblinddoekt kennismaken met concepten, waardoor zij ervaren hoe moeilijk het is om een concept in één keer goed te interpreteren. Het kan ook nuttig zijn om ouders ervaringen met elkaar te laten delen. Praat regelmatig met ouders over uw rol als professional en hun rol als ouders en hoe u kunt samenwerken om het kind te ondersteunen.

Impact verkeerd begrijpen concepten

De meeste deelnemers aan de MOOC denken dat de impact van het verkeerd begrijpen van concepten per persoon verschilt. Deze impact kan liggen op sociaal, psychologisch en emotioneel vlak. Emotioneel kunnen mensen zich bijvoorbeeld terugtrekken uit sociale situaties als ze het gevoel hebben dat ze het niet snappen of falen. Ze kunnen het "proberen om het toch goed te leren begrijpen" opgeven en dat kan isolatie veroorzaken. Mensen kunnen echter ook goed functioneren als ze niet alle concepten volledig begrijpen.

Samenvatting level 2: Concept development with young children

In de eerste zes jaren van hun leven leren kinderen de concepten aan vanuit hun eigen lichaam en vanuit hun eigen ervaring. Dit gebeurt vooral door voorwerpen/concepten zelf te onderzoeken en doordat mensen uit het kind-systeem vertellen over concepten. In dat laatste geval is het volgende belangrijk:

- Praat, vertel veel, beschrijf alle handelingen die je uitvoert, beschrijf de voorwerpen die je gebruikt en waar je ze voor gebruikt. Voorkom hierbij een overkill aan informatie. Selecteer welke informatie relevant is voor het ontwikkelingsniveau van het kind om een correct beeld van de wereld te krijgen.
- Moedig kinderen aan om zelf op onderzoek uit te gaan en te ontdekken. Geef het kind ook tijd bij het ontdekken, ga niet meteen praten en benoemen, maar laat het kind datgeen wat het voelt, ervaart en hoort even verwerken. Ook als je een kind ziet zoeken en worstelen. Het is de kunst om ouders bewust te maken van elke keer dat ze het kind te veel helpen.

- Betrek alle mensen uit het kind-systeem hierbij: ouders, andere verzorgers, mensen die veel over de vloer komen, (voorschoolse) leerkrachten etc. Blijf ook met hen communiceren over welke concepten op dit moment belangrijk zijn en hoe je deze goed overbrengt.
- Beschrijf concepten met tactiele taal: het voelt glad en koud (in plaats van het is van glas) en met positietaal (voor, achter, naast etc.).
- Beschrijf eerst vanuit het lichaam van het kind zelf; dit geldt zowel voor lichaamsbesef als voor waar voorwerpen zich bevinden ten opzichte van het lichaam van het kind.
- Wanneer je gebruik maakt van voorbeeldmateriaal (bijvoorbeeld bij verschillende dieren) zorg er dan voor dat de materialen in verhouding zijn (koe is groter dan schaap), geen rare uitsteeksels hebben (rondjes bij lego en duplo) en dat er onderscheid te maken valt tussen de verschillende onderdelen van het voorwerp (oog voelt anders dan poot).
- Laat kinderen fantaseren over een concept: wat zou je ermee kunnen, hoe zou het verder aanvoelen etc. Hierdoor kun je vaak achterhalen in hoeverre het kind het concept al begrijpt.
- Bied een voorwerp/concept in meerdere situaties en in meerdere verschijningsvormen aan, zodat een kind het echt goed leert generaliseren (de stoel in de keuken is anders dan in de zitkamer, dan bij oma. Een stoel kan één poot hebben of vier poten, zacht zijn of hard, groot of klein).

Samenvatting MOOC Level 3: Concept development with primary school

Kinderen van 6-12 jaar gaan actiever participeren in de wereld. Ze gaan naar de speeltuin, (zelfstandig) naar school, een boodschap doen etc. Ook gaan kinderen in deze leeftijdscategorie op een andere manier met elkaar om; sociale interactie en verhoudingen worden steeds belangrijker. Het helpt kinderen wanneer zij goed weten hoe de wereld in elkaar zit, hoe je je verhoudt tot anderen en hoe je je in sociale situaties gedraagt. Dit oefenen kun je goed doen in rollenspelen, bijvoorbeeld als het gaat om boodschappen doen: hoe is de winkel opgebouwd, wat heb je nodig om te gaan winkelen, waar kom je in contact met andere mensen, welke situaties kun je verwachten, hoe vraag je hulp, hoe maak je een praatje, hoe gebruik je je stem en welke andere non-verbale communicatie is van belang?

3D-2D

Het is complex om kinderen het begrip van een 2D weergave van een 3D object aan te leren. Kinderen hebben dit inzicht wel nodig om tactiele tekeningen in bijvoorbeeld leerboeken te kunnen begrijpen. Belangrijk is dat kinderen 3D concepten aanleren vanuit verschillende posities en dat je hen de goede termen aanleert. Zo praat je bij een kubus over randen, hoeken, oppervlaktes etc.). Wanneer kinderen dit niet begrijpen, kunnen ze de overstap naar 2D niet maken.

Kleur

Het gebruik van het concept kleur komt veelal voor in communicatie tussen zienden. Het is belangrijk dat kinderen met een visuele beperking weten dat alles een bepaalde kleur heeft, maar op hetzelfde moment ook verschillende kleuren kan hebben. En dat kleuren van dingen ook kunnen veranderen, zoals de kleur van een appel in een appeltaart.

Seksualiteit

Naast het praten over seksualiteit en het gebruik maken van voorwerpen om over het menselijk lichaam te praten, is het ook belangrijk om te praten over het sociale aspect ervan. Wat is gepast en wat is ongepast gedrag, wat is seksueel misbruik, wat is vertrouwen etc.

Samenvatting level 4: Concept development for youngsters

Jongeren van 12-18 jaar bewegen zich steeds zelfstandiger in de maatschappij. Er is niet altijd een volwassene aanwezig als back-up op sociaal gebied of om concepten te verduidelijken. In deze fase spelen issues als: wie ben ik en wie wil ik zijn? Hoe geef ik mijn leven vorm, hoe verhoud ik me tot een ander, hoe verhoud ik me in vriendschappen en liefdesrelaties, hoe zorg ik dat ik zo zelfstandig mogelijk mee kan met de groep, losmaken van ouders etc. Zelfvertrouwen opbouwen is belangrijk. Concepten die belangrijk zijn in deze fase zijn concepten die horen bij oriëntatie en mobiliteit, bij seksualiteit, bij exacte vakken en bij omgangsvormen.

Wat deze levensfase ingewikkeld maakt, is de worsteling met zichzelf die veel jongeren doormaken en de daarbij horende overtuiging dat je als jongere de dingen niet meer altijd aan je ouders wilt vragen. Ook voor ouders is dit een ingewikkeld proces van helpen en loslaten. Praktische tips voor deze leeftijdsfase zijn te vinden in de uitgebreidere bijlage.

Tot slot

Visio bedankt alle deelnemers aan de MOOC voor hun enthousiaste deelname en waardevolle inbreng. Zonder hen was de e-learning niet mogelijk geweest.

Heb je na het lezen van de samenvatting nog vragen of wil je graag iets met ons delen, stuur dan een mail naar kennenenkunnen@visio.org.